

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичні перспективи екзистенціальної соціології

для здобувачів освітньо-наукового ступеню доктор філософії

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
рівень вищої освіти третій
освітньо-наукова програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання очна, заочна
Навчальний рік 2024/2025
Рік навчання 2
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладач(і): асистент, к.соц.н. Ольга ФЕДОРЕНКО

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (місяць, ПІБ, дата) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (місяць, ПІБ, дата) «__» 20__ р.

КНІВ – 2024

Розробник(и): Ольга ФЕДОРЕНКО – кандидат соціологічних наук, асистент кафедри соціальних структур та соціальних відносин¹

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Олег МАЗУРИК

Протокол №12 від «29» серпня 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2024 року №7

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

¹ Авторка висловлює вдячність д.соц.н. Андрію МЕЛЬНІКОВУ, доценту кафедри соціальних структур та соціальних відносин у 2022 р., за розробку опорної версії програми даної дисципліни.

1. Мета дисципліни – розвиток глибокого розуміння теоретичних основ екзистенціальної соціології, сприяння здатності критично аналізувати соціальні явища та процеси через призму індивідуального існування, свободи, відповідальності та соціальних структур.

2. Попередні вимоги щодо опанування навчальною дисципліною:

- *Знати:* основи соціологічної теорії, ключові концепції класичних і сучасних соціологічних напрямів, їхню специфіку та основних представників.
- *Вміти:* працювати з першоджерелами, аналізувати соціальні явища, порівнювати різні теоретичні перспективи.
- *Мати навички:* критичного аналізу та роботи з англомовною науковою літературою.

3. Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна присвячена вивченню екзистенціальної соціології як напрямку соціологічної думки, що досліджує взаємозв'язок між індивідуальним існуванням, свободою, відповідальністю та соціальними структурами. Розглядаються концепції автентичності, соціальної ізоляції, сенсу життя, межових ситуацій, кризи ідентичності та соціального конструювання реальності. Аналізуються роботи Ж.-П. Сартра, А. Шюца, Т. Лукмана, Е. Тирнак'яна та інших мислителів. Дисципліна орієнтована на розвиток навичок застосування екзистенціальних концепцій для дослідження складних соціальних проблем, формування здатності проводити міждисциплінарні дослідження, що поєднують соціологічний аналіз і філософські підходи до розуміння соціальної реальності.

4. Завдання (навчальні цілі): основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розвиток здатності застосовувати екзистенціальні концепції до аналізу суспільних явищ;
- розуміння впливу екзистенціальних переживань на соціальну поведінку;
- вміння працювати з класичними та сучасними соціологічними текстами, у т.ч. англомовними науковими джерелами з екзистенціальної тематики;
- підвищення рівня здатності проводити самостійні наукові дослідження, використовувати першоджерела та критично аналізувати наукову літературу.

Це спрямовано на формування наступних компетентностей:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ФК5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері соціології, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Розуміти сучасні теоретичні підходи екзистенціальної соціології, їхні концептуальні засади та методологічні стратегії	Лекції, самостійна робота, практичні заняття	Участь у дискусії, індивідуальне дослідне завдання, тези, фрагмент дисертації, іспит	20
2.1	Оцінювати та обґрунтовувати теоретичну базу для соціологічного дослідження у контексті	Лекції, самостійна робота, практичні заняття	Участь у дискусії	20

	екзистенціальних концепцій, зокрема для дисертаційної роботи			
2.2	Розробляти теоретичні моделі, що інтегрують екзистенціальні концепції для пояснення соціальних явищ та процесів	Лекції, самостійна робота, практичні заняття	Участь у дискусії, іспит	20
3.1	Створювати наукові тексти, що застосовують екзистенціальний аналіз у жанрах проекту наукового дослідження, тез доповідей, наукових статей	Лекції, самостійна робота, практичні заняття	Індивідуальне дослідне завдання, тези, фрагмент дисертації, іспит	20
4.1	Демонструвати навички самостійної дослідницької роботи, опанування новими знаннями	Лекції, самостійна робота, практичні заняття	Індивідуальне дослідне завдання, тези, фрагмент дисертації	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)				
	1.1	2.1	2.2	3.1	4.1
ПРН5. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з соціології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.			+	+	+
ПРН6. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.		+	+		+
ПРН9. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері соціології та у викладацькій практиці.	+		+	+	

7. Схема формування оцінки

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. Участь у дискусіях (індивідуальна та групова робота за різними завданнями з аналізу прочитаних матеріалів, аналізу кейсу та обґрунтування засад власного дослідження), РН1.1, РН2.1, РН2.2 – мах 10 балів / мін 6 балів.
2. Індивідуальні дослідні завдання з підготовки аналітичного огляду матеріалу, РН1.1, РН3.1, РН4.1 – мах 10 балів / мін 6 балів.
3. Фрагмент тексту дисертації з обґрунтуванням наукової проблеми й аналітичного огляду її розробленості та презентація цього фрагменту, РН1.1, РН3.1, РН4.1 – мах 20 балів / мін 12 балів.
4. Тези наукової доповіді за результатами дисертаційного дослідження та їх презентація, РН1.1, РН3.1, РН4.1 – мах 20 балів / мін 12 балів.

- **підсумкове оцінювання:** іспит, оцінюються РН1.1, РН2.2, РН3.1 у письмовому вигляді, максимум 40 балів, мінімальний бал успішного складання іспиту (отримання загальної позитивної оцінки) – 24 бали.

- **умови допуску до іспиту:** для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів*, для одержання допуску до іспиту мають

обов'язково подати письмові роботи – відпрацювання практичних занять з кожної пропущеної теми дисципліни та підсумкову проектну роботу.

7.2. Організація оцінювання:

1. Участь у дискусіях – протягом семестру.
2. Виконання індивідуальних дослідних завдань – протягом семестру.
3. Презентація фрагменту тексту дисертації – на першому практичному занятті з дисципліни.
4. Презентація тез наукової доповіді – на останньому практичному занятті з дисципліни.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних і практичних занять

№ з/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекцій	практ.	самост. робота
1.	Передумови виникнення екзистенціальної соціології	2	-	12
2.	Проблемне поле та парадигмальні категорії екзистенціальної соціології	2	-	12
3.	Едвард Тиріак'ян як засновник екзистенціальної соціології	2	-	12
4.	Каліфорнійська школа екзистенціальної соціології	2	-	12
5.	Екзистенціалізм у сучасній соціологічній теорії	4	-	12
6.	Екзистенціальна соціологія та перспективи її розвитку	2	-	12
7.	Практичні аспекти застосування екзистенціальної соціології у дослідженнях	4	2	12
8.	Презентація результатів індивідуального дослідницького завдання	-	2	12
ВСЬОГО		18	4	96

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 18 год.

Практичні заняття – 4 год.

Самостійна робота – 96 год.

Консультації – 2 год.

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Ігнат'єва І. І., Мельніков А. С. Аналітичні компоненти ментальної картографії у соціологічних дослідженнях конфліктів // Український соціум. 2019. № 3 (70). С. 9–22. URL: <https://doi.org/10.15407/socium2019.03.009>
2. Мельніков А. 2022. Екзистенціальна соціологія: проблема ідентифікації парадигмальної специфіки. К.: Ліра-К. 184 с.
3. Мельніков А. С. Метасоціологія Едварда Тиріак'яна / Мельніков А. С. // Соціологічне метатеоретизування: історія та сучасність / За заг. ред. В. Резніка. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 506 с. – С. 184-199.
4. Existential Sociology / J. Johnson, J. Douglas, eds. — N.Y. : Cambridge. University Press, 1977a. — P. 201–229.
5. Melnikov, A., & Kotarba, J. A. (2019). Douglas, Jack D. [Electronic source] // P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J.W. Sakshaug, & R.A. Williams, eds. SAGE Research Methods Foundations. URL: <https://methods.sagepub.com/foundations/douglas-jack-d?fromsearch=true>
6. The Existential Self in Society / Ed. by J. Kotarba, A. Fontana. — Chicago, 1984. URL: <https://archive.org/details/existentialsel0000unse>

Додаткова:

7. Мельніков А. С. Екзистенціальна комунікація як практика відтворення соціальних спільнот / А. Мельніков // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ). – К.: Логос, 2019. – С. 28-30.

8. Adler P, Adler P., Fontana A. Everyday Life Sociology Vol. 13:217-235 (Volume publication date August 1987). URL: <https://doi.org/10.1146/annurev.so.13.080187.001245>
9. Hayim, G. (1996). Existentialism and Sociology: Contribution of Jean-Paul Sartre (1st ed.). Routledge. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203792612>
10. Hayim, G. (1980). The existential sociology of Jean-Paul Sartre. Amherst: University of Massachusetts Press.
URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/004839318401400412?icid=int.sj-full-text.similar-articles.8>
11. Inglis, D. (2022). Existentialising existence theory and expanding the sociology of existential milestones. Journal of Classical Sociology, 22(1), 30-48. URL: <https://doi.org/10.1177/1468795X211049126>
12. Ginev, D. (2014). Social practices from the viewpoint of trans-subjective existentialism. European Journal of Social Theory, 17(1), 77-94. URL: <https://doi.org/10.1177/1368431013505013>
13. Jacobsen, Michael. (2009). The Sociology of the Absurd. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-137-01976-9_12

10. Електронні ресурси:

1. Інститут соціології НАНУ <https://isnasu.org.ua/institute/institute.php>
2. Соціологічна асоціація України <https://sau.in.ua/>
3. American Sociological Association <http://www.asanet.org/>
4. European Sociological Association <http://www.europeansociology.org/>
5. International Sociological Association <http://www.isa-sociology.org/>